

Baba Basra Sources 70

אבן האזל הלכות טוען ונטען פרק ט הלכה ז

[ז] שנים שהיו אוחזין בכלי אחד או שהיו רוכבין על גבי בהמה אחת, או שהיה אחד רוכב ואחד מנהיג, או יושבין בצד ערמה של חטים ומונחות בסמטא או בחצר של שניהם, זה אומר הכל שלי, וזה אומר הכל שלי, כל אחד משניהן נשבע בנקיטת חפץ שאין לו בזה הדבר פחות מחציו ויחלוקו, ושבועה זו תקנת חכמים היא כדי שלא יהיה כל אחד תופס בטליתו של חבירו ונוטל בלא שבועה.

או יושבין בצד ערמה, במתני' ריש ב"מ שנים אוחזין בטלית וכו' ויחלוקו והקשו התוס' דמ"ש מההיא דארבא בב"ב דף ל"ד דאמר כל דאלים גבר, וכתבו דאוחזין שאני דחשיב כאלו כל אחד יש לו בה בודאי החצי דאן סהדי דמאי דתפיס האי דידיה הוא, וכן במנה שלישי דמדמי בגמ' לטלית חשיב ההוא שהנפקד בחזקת שניהם כאלו הם עצמם מוחזקים בו לכך משני דהתם ודאי דחד מינייהו הוא ואין החלוקה יכולה להיות אמת לכך יהא מונח עכ"ד התוס', אכן בש"מ בב"ב דף ל"ד ע"ב מביא כללי ההלכה בכל דבר שנחלקו בו שנים בשם הר"י מיגש וז"ל, מחוורתא דהא דינא דמינצו עליה בי תרי וכו' ואי איתא ההוא מידי בידא דתרווייהו כיון דתרווייהו נקטי לה פלגי לה בשבועה, והיינו דתנן שנים אוחזין בטלית וכו' וה"ה נמי אי הוי ההוא מידי ברשותא דתרווייהו, ואי ליתא ההוא מידי בידא דחד מינייהו, אי ביד שלישי נינהו יהא מונח עד שיבוא אליהו והיינו דתנן שנים שהפקידו אצל אחד וכו' ואי לאו ביד שלישי נינהו וכו' כדא"ג וכו', וחזין מדבריו דמחלק בין טלית למנה שלישי דבטלית שניהם אוחזין ובמנה שלישי אין שניהם אוחזין, שלא כדברי התוס' דבמנה שלישי שניהם מוחזקין והרי התוס' הוכיחו דבריהם מהגמ' דמדמי מנה שלישי לטלית ומחלק דהתם ודאי האי מנה דחד מינייהו והיינו דאין החלוקה יכולה להיות אמת, או משום דאיכא ודאי רמאי לפירש"י ותמוה שיטתו דהר"י מיגש וכבר השיגו בזה הרמב"ן שם בסוגיא דארבא.

והנראה לבאר שיטת הר"י מיגש עפ"י מה דיש לחקור בהאי סברא שכתבו התוס' לחלק בין ההוא ארבא דאמרינן כל דאלים גבר, ובין טלית דאמרינן יחלוקו, משום דאוחזין שאני, ויש להסביר הדברים בשני אופנים, או דנימא דעיקר טעם דאוחזין הוא כדי שלא נוכל לפסוק כל דאלים גבר, וכמו שהסביר הרא"ש, דדוקא דבר שאינו מונח ברשות אחד מהן, אנו יכולים לפסוק כל דאלים גבר, אבל כשהם מוחזקים שניהם ובא אחד להוציא מיד חבירו אנו מחוייבים למחות שלא יגזול האחד מיד חבירו, אבל לדין חלוקה לא בעינן אוחזין, אלא דכל דבר המסופק אף שאין בו דררא דממונא, אם אך החלוקה יכולה להיות אמת הדין דיחלוקו, או דנימא שההסבר הוא כמו שהסבירו התוס', דאוחזין שאני דחשבינן כאילו כל אחד יש לו בודאי החצי דאן סהדי דמאי דתפיס האי דידי' וכו', ונמצא דאם יהי' אופן כזה דלא יהי' אפשר לפסוק כדא"ג וגם לא יהי' אוחזין ממש, באופן שנאמר דחשבינן כאילו כ"א יש לו בודאי החצי, לא נפסוק יחלוקו, והנה לכאורה בסוגיא דההוא ארבא בב"ב שם מבואר להדיא באופן הב' וכפי מה שהסבירו בתוס' דוקא, דאמרינן שם אם אמר אחד לב"ד תפסוה עד דמייתינא סהדי לא תפסינן, ואם תפסו ב"ד והדר אמר אפקוה לא מפקינן, ופי' רשב"ם דיהא מונח עד שיבוא אליהו, וכן נפסק להלכה, ולכאורה הדין צריך באור, כיון דבארבא החלוקה יכולה להיות אמת, ודין כדא"ג כבר אין אנו יכולים לפסוק, משום שכבר מונח ביד ב"ד, א"כ איברא דזה משום דב"ד לא דמי לנפקד ואין תופסים בחזקת שניהם, דהא תפסו לברר הדבר, ובודאי תופסים רק בשביל בעל החפץ, אבל עכ"פ כיון שאין אנו יכולים לפסוק כדא"ג אמאי יהא מונח, יהי' הדין יחלוקו, וע"כ משום דצריך דין אוחזין ממש לעשות דין חלוקה, וגבי מנה שלישי סוברים התוס' דתופס בחזקת שניהם ממש, כיון שהפקידו אצלו בכרך אחד באופן שאין עליו להקפיד כלל, לכן תופס המנה והמאתים בחזקת שניהם, ולכן אם הי' שם החלוקה יכולה להיות אמת הי' הדין יחלוקו, אבל הכא גבי ארבא כיון דאין שניהם אוחזין ממש, לא הוי הדין יחלוקו, וכיון דאי אפשר לפסוק כדא"ג, הדין דיהא מונח עד שיבוא אליהו.

אכן אחרי העיון בדברי הרמב"ם הל' טוען ונטען פ"י הל' ו' מוכח להיפוך, דז"ל ספינה וכיוצא בה שהיו שנים נחלקין עליה, ז"א כולה שלי, וז"א כולה שלי, ובאו לב"ד ואמר אחד תפסוה עד שאביא עדים, אין תופסים אותה, ואם תפסוה ב"ד והלך ולא מצא עדים, ואמר הניחוה בינינו וכל המתגבר יטול כשהי' דינה מקדם, אין שומעין להם ואין מוציאין אותה ב"ד מידן, עד שיביאו עדים או עד שידודו זה לזה, או יחלוקו ברצונם ובשבועה כמו שבארנו, והנה סוף דברי הרמב"ם הם תמוהים מאד, דכיון שיחלוקו ברצונם מאי שייך שבועה, ולכן מבואר מדברי הרמב"ם דבאמת הי' שייך כאן דינא דשנים אוחזין בטלית וכמו שכתבנו, כיון דהחלוקה יכולה להיות אמת, וכל דאלים גבר אין אנו יכולים לפסוק, ומה שאין אנו פוסקין כאן דין יחלוקו, היינו דכיון דתפסו ב"ד עד שיתברר הדבר, אין מוציאין מידם גם על חלוקה, דגם חלוקה אינו בירור, ולכן פשוט דהא דאין מוציאין גם על חלוקה, היינו משום דכל אחד מהם יכול למחות ולעכב, אבל הא זה אין אנו יכולים לומר, ששניהם אין יכולים להסכים על חלוקה, דהא ודאי שיכולים לחלוק, ונמצא דיש נ"מ בין מה שאין ב"ד מוציאין מידם על כדא"ג, ובין מה שאין ב"ד מוציאין מידם על חלוקה, דמה שאין ב"ד מוציאין מידם על כדא"ג היינו אפי' אם יסכימו שניהם על כדא"ג, כמו דמוכח להדיא מלשון הרמב"ם שכתב אין שומעין להן, דאפי' אם שניהם יתרצו על כדא"ג אין ב"ד מוציאין

מידם על עניני אלמות ודרך גזלה, אבל מה שאין ב"ד מוציאו מידם על חלוקה הוא רק בשביל שכל א' מהן יכול למחות שלא יוצאו בלא בירור, ונמצא שאם יתרצו שניהם שיוציאו ב"ד מידם בלא בירור ישאר כאן הדין יחלוקו, והיינו אם לא יתרצו בפ' לחלוק אלא שיאמרו לב"ד שיוציאו מידם וידונו אותם כדין תורה, אז הדין יחלוקו כיון דכדא"ג א"א עתה, והחלוקה יכולה להיות אמת, נמצא מוכח מזה שיטת הרמב"ם דלא צריך אוחזין לדין חלוקה אלא שלא נפסוק דין כדא"ג, וממילא יחלוקו בשבועה.

ויתבאר בזה מה שהוסיף הרמב"ם בפ' ט' הל' ז' גבי שנים שהיו אוחזין וכו', וכתב או שהיו יושבים בצד ערמה של חטים המונחת בסמטא, או שהיתה מונחת בחצר של שניהם וכו', והנה ההוספה על משנתנו הוא מדברי הר"י מיגש, שבהרבה פעמים מביא דבריו, רק הר"י מיגש לא הביא אלא חצר של שניהם, והרמב"ם הוסיף גם סמטא, אכן לדברינו מיושב שפיר, לפי"מ שכתב הש"ך בסוף סי' צ"א דחצר של שניהם נקראו שניהם מוחזקים, ובסמטא אינו מוחזק אלא בעל החפץ, ואפ' לפי"מ שמפרשים דהכא מיירי בד' אמות, מ"מ הא קיי"ל דבגנבה לא תיקנו ד' אמות וא"כ הרמאי הלא אינו מוחזק במה שהוא בד' אמות שלו, ונמצא דכאן אינו מוחזק אלא בעל החפץ, אלא דמ"מ סובר הרמב"ם שפיר דהוי כמו שנים אוחזין, כיון דלא צריך אוחזין אלא לענין שלא יהי' כדא"ג, וכדא"ג לא אמרין אלא היכי דאינו ברשות אחד מהם, שאין צריך האחד לגזול מיד חברו, אבל היכי דעכ"פ אחד מוחזק, אף שאין אנו יודעים מי הוא המוחזק אין אנו אומרים כדא"ג ולכן הדין יחלוקו.

רש"י מסכת בבא מציעא דף ב עמוד א ד"ה במקח וממכר

במקח וממכר - קנייתה מיד פלוני, ודוקא מקח וממכר הוא דאמרין יחלוקו בשבועה, דאיכא למימר שניהם קנאוה ולשניהם נתרצה המוכר, אבל זה אומר: אני ארגתיה וזה אומר: אני ארגתיה - לא יחלוקו, דודאי חד מינייהו רמאי הוא, ותהא מונחת עד שיבא אליהו.

תוספות מסכת בבא מציעא דף ב עמוד א ד"ה יחלוקו

ויחלוקו - תימה דמאי שנא מההיא דארבא דאמר כל דאלים גבר פרק חזקת הבתים (ב"ב דף לד: ושם) וי"ל דאוחזין שאני דחשיב כאילו כל אחד יש לו בה בודאי החצי דאנן סהדי דמאי דתפיס האי דידיה הוא וכן במנה שלישי דמדמי בגמרא לטלית חשיב ההוא שהנפקד תופס בחזקת שניהם כאילו הם עצמם מוחזקים בו לכך משני דהתם ודאי דחד מינייהו הוא ואין החלוקה יכולה להיות אמת ולכך יהא מונח אבל טלית דאיכא למימר דתרווייהו הוא יחלוקו וכן שנים אדוקים בשטר דמדמי לקמן (דף ז.) למתני' משום דשניהם אדוקים בו דהחלוקה יכולה להיות אמת דאפשר שפרע לו החצי ובמנה אין דרך שיקנה לו החצי אחרי שהוא ביד חברו אבל בארבא אף על גב דאפשר שהיא של שניהם כיון דאין מוחזקין בו הוי דינא כל דאלים גבר ולסומכוס אף על גב דאין מוחזקין בו ואין החלוקה יכולה להיות אמת היכא דאיכא דררא דממונא פירוש שבלא טענותיהם יש ספק לבית דין יחלוקו.

ר"י מיגאש מסכת בבא בתרא דף לד עמוד ב

כל דאלים גבר וכו' עד ואי דמר לא דמר. מחוורתא דהאי דינא דכל מידי דמינצו עלה בי תרי האי אמר דידי הוא והאי אמר דידי הוא אי איתיה לההוא מידי בידא דחד מינייהו הא ודאי המוציא מחברו עליו הראיה וזה אינו צריך לפנים ולא לפני לפנים. ואי איתיה לההוא מידי בידא דתרווייהו וקא נקטי ליה פלגי ליה בשבועה והיינו דתנן (ברייתא מציעא) שנים אוחזין בטלית זה אומר אני מצאתיה וכו' והוא הדין נמי היכא דהוי ההוא מידי ברשותא דתרווייהו. ואי ליתיה לההוא מידי בידא דחד מינייהו אי ביד שלישי נתון יהא מונח עד שיבא אליהו והיינו דתנן (שם פ"ג) שנים שהפקידו אצל א' זה מנה וזה מאתים זה אומר מאתים שלי וזה אומר מאתים שלי זה נוטל מנה וזה נוטל מנה והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו וכו' ואי לאו ביד שלישי הוא אלא דרמי ברשות הרבים אי נמי ברשותא דליתיה לחד מינייהו אי הוו טענתא דידיהו טענתא דאיכא למיקם עלה דמילתא נהי כגון זה אומר שלי וזה אומר שלי זה אומר שלי זה אומר שלי זה אומר שלי זה אומר שלי דאיפשר דאתו סהדי ואמרי כחד מינייהו כיון דאיכא למיקם עלה דמילתא לא פלגינן ליה בהדייהו אלא כל דאלים גבר והוי אידך המוציא מחברו עליו הראיה ואי ליכא למיקם עלה דמילתא כגון דהוה ליה ההוא מידי מידי דאסתפק ליה מעיקריה דהוי ל' ממון המוטל בספק היכא דאיכא דררא דממונא כגון המחליף פרה בחמור וכו' יחלוקו. והיכא דליכא בינייהו דררא דממונא כגון ב' שטרות היוצאין ביום אחד שודא דדייני כשמואל דקיימא לן כשמואל דהלכתה כוותיה בדיני והני מילי היכא דתרווייהו קא אמרי ברי אבל היכא דחד מינייהו קאמר שמא ואידך אמר ברי כיון דההיא מידי לאו ברשותיה דחד מינייהו הוא מוקמינן ליה ברשותא דההוא דקאמר ברי והוה אידך מוציא מחברו דקיימא לן ברי ושמא ברי עדיף. והאי דאמר' דהיכא דהוה ליה ההוא מידי ברשות הרבים אי נמי ברשותא דליתיה לחד מינייהו ותרווייהו קא אמרי ברי יחלוקו הני מילי היכא דליכא למימר בההוא מידי אוקמיה אחזקתיה דמארי' קמא אבל היכא דאיכא למימר אוקמיה אחזקתיה

דמארי' קמא כגון המחליף פרה בחמור וכן במוכר שפחתו וילדה כיון דתרווייהו קאמר ברי מוקמינן ליה אחזקתיה דמאריה קמא והוה אידך המע"ה כדמתברר בפרק השואל (מציעא דף ק') והלכה המחליף פרה בחמור וכו'.

חדושי הרמב"ן מסכת בבא בתרא דף לה עמוד א

ופירוש שודא דדייני למי שירצה הדיין יתננו. וכן מפורש בירושלמי (כתובות פ"י ה"ד) והדיינין מחליטין אותו לכל מי שירצו, והלשון אמור שם כך שוחדא לדייני, כלומר שהדיינין עושין כל מה שירצו, ואם אוהבין זה יותר מזה מפני שהוא עמית בתורה ומצות יתנו לו נמצא שצריך ליתן שוחד לדיינין, והוא כלשון גוזמא, והתם נמי בפרק מי שהיה נשוי אמרינן מה שירצה שלישי יעשה דיהבי ליה בי דינא למאן דעמית בתורה ובמצות, כדאמרינן בשבועות (ל"א) עולא חבירנו עמית בתורה ובמצות הוא נפקא מינה לשודא דדייני. ומה שפירש רש"י ז"ל שודא דדייני שאומדין אותו למי אוהב יותר. והרב רבי שמואל ז"ל תלמידו כתב כדבריו, לא דייק, דגבי זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי ליכא למימר הכי וא"כ היכי מיייתין הכא דשמואל למידן בה שודא, ובמסכת כתובות כתבתי יותר מזה בס"ד.

רש"י מסכת קידושין דף עד עמוד א

בשודא דדייני - בדין שאינו תלוי בטעם אלא הכל בפיו של דיין כי היא דכתובות (דף פה:) דאמר נכסי לטוביה ואתו שני טוביה שניהם קרובים שניהם שכנים ואמרינן שודא דדייני למי שיתנדב לב הדיין לומר נראה לי שזה היה רגיל אצלו יותר לזה נתן וכיון שפסק כן אם בא לחזור אינו חוזר ולפיכך אין רוצין לחזור מדין שמא יטנו לבו לצד השני. כל שבועה - שעדיין אין אביו מכיר בו שלא יצא מתחת ידי אמו ליכנס לברית מכאן ואילך מוטל על אביו להכירו כדכתיב יכיר.

רמב"ם הלכות זכיה ומתנה פרק ה הלכה ו

שני שטרות שזמנן ביום אחד והן כתובין על שדה אחת בין במכר בין במתנה, אם דרך אנשי המקום לכתוב שעות כל הקודם זכה, ואם אין דרך המקום לכתוב שעות הרי הדבר מסור ג לדיינים, כל שדעתם נוטה להעמיד שדה זו בידו יעמידו.

רמב"ם הלכות זכיה ומתנה פרק יא הלכה ג

באו שנים לתבוע וכל אחד מהן מוחזק שמו טוביה, אם היה אחד מהם תלמיד חכם, תלמיד חכם קודם, אין בהן תלמיד חכם והיה אחד מהן שכן או קרוב הוא קודם, היה אחד שכן ואחד קרוב שכן קודם, שניהם קרובים או שניהם שכנים או שניהם תלמידי חכמים, יעשו הדיינין כמו שיראה להם, כל מי שדעתן נוטה שעל זה אמר נותנין לו, וכן אם היו רבים.

נימוקי יוסף מסכת בבא בתרא דף יח עמוד א

משני שטרות. מכר או מתנה שאפילו נתברר שכתב לשמעון בבקר וללוי בערב לא זכה המוקדם כיון שביום אחד נכתבו ואין כותבין בו שעות ולא ידעי' שכתב ומסר תחלה לאחד קודם שיכתוב וימסור לאחר אמרינן יחלוקו לרב או שודא לשמואל פי' שודא שלכל מי שהדיינים רוצים נותנים אותו וכן מפרש בירושלמי והדיינין מחליטים אותו לכל מי שירצו ואמר שם [בכתובות פרק י הלכה ד] שחדא לדייני כלומר צריך ליתן שוחד לדיינים כיון שיכולים לעשות כל מה שירצו ואם אוהבים זה יותר מזה מפני שהוא עמיתו בתורה ובמצות יתנו לו כדאמרינן בפרק שבועת העדות (דף ל א) עולא חבירנו עמית בתורה ובמצות הוא נפקא מיניה לשודא דדייני:

ר"ן (על הרי"ף) מסכת כתובות דף נד עמוד א

חדא דאנא דיינא. כתב רש"י ז"ל ע"פ ריש גלותא ושיבה ולא למימרא דרב ששת לא היה ראוי לב"ד דהא מומחה היה ומי שהוא מומחה דינו דין אף על גב דלא נקיט רשות מריש גלותא וכדמוכח בפרק זה בורר (דף כג) אלא ה"ק ליה חדא דאני מומחה וגדול ממך וכיון דשודא שיקול הדעת הוא שיקול הדעת במקום דאיכא גדול לא כלום הוא:

ר"י מיגאש מסכת בבא בתרא דף לד עמוד ב

ראה למעלה

חדושי הריטב"א מסכת בבא בתרא דף לה עמוד א

ומ"ש מהא דתנן המחליף וכו'. וקושיא ודאי לר"נ מדמייתי לה הכא ולא התם בפלוגתא דרב ושמואל, ומיהו הדבר קשה דהתם ג"כ דבר רחוק שיוודע הדבר ברשות מי ילדה כיון שהיתה מונחת בסימטא ולא היתה לפניהם כשלקחה זה, ועוד היאך לא חקרו על אותם שהיו בסימטא אם יודעים אימתי ילדה, והנכון דאתרווייהו פרכינן היכי לא עבדינן או כל דאלימ גבר כרב נחמן אי לחשוב כדאיכא למיקם עלה דמילתא או שודא דדייני אי חשיבי דליכא למיקם וכו'.

נימוקי יוסף מסכת בבא בתרא דף יח עמוד א

דררא דממונא. לכל אחד יש שייכות בממון זה לפי שהיתה בחזקתו עד עכשיו וזה לפי שהיא עכשיו שלו וכל אחד יכול לטעון פרתי ושפחתי היתה כשילדה אי נמי אפשר שילדה בשעת חליפין ואין לברור של מי הולד הלכך יחלוקו ולא אמרינן הכא שודא אפילו לשמואל דהא אסיקנא פרק מי שהיה נשוי (דף צד ב) דתנאי היא איכא למאן דאמר שודא עדיפא ואיכא למאן דאמר חלוקה עדיפא והאי תנא דפרה סבר חלוקה עדיפא:

שיטה מקובצת מסכת בבא בתרא דף לה עמוד ב

התם איכא לתרווייהו דררא דממונא וכו'. גבי מחליף פרה בחמור לתרווייהו אית להו דררא דממונא שהפרה והשפחה של שניהם היתה וכו' כמו שפירש רשב"ם ז"ל. ויש מפרשים דכל אחד יש לו טענה עליה שהלוקח יכול לומר אני לא הייתי נותן בה דמים כאלו אם לא שדעתי על הוולד היה והמוכר יכול לומר לא הייתי נותן אותה בדמים כאלו אם לא שהיה בדעתי למכור הולד. אי נמי יש לומר שמא דעת שניהם היה לחלוק בולד בשעת חליפין. ה"ר יהונתן ז"ל:

בית הבחירה למאירי מסכת בבא בתרא דף לה עמוד ב

כבר ביארנו בראשון של מציעא שהרבה דינין נזכרים בתלמוד בענין ממון המוטל בספק ושהנראה לכלול בדין זה הוא שכל שהיה מוחזק ביד אחד או שהוא מוחזק שהוא שלו אף על פי שאינו ברשותו כגון פרה באגם על הדרך שכתבנו בפרק השואל הראיה על המוציא מחברו ואם שניהם מוחזקים בה חולקין בשבועה כדין שנים אוחזין וכן הדין אם הדבר ברשות שניהם ואם הדבר ביד שלישי ויש בה ודאי רמאי יהא מונח עד שיבא אליהו ואם הוא ביד שלישי ואין שם ודאי רמאי חולקין בלא שבועה וכן יראה לי לדון בכלל זה כל שאנו מסופקים בדבר אחד מי זכה בה מצד העלם הוראה ממנו כמו שביארנו שם ואם הוא ברשות הרבים או ברשות שאינה של שניהם ואין אחד מהם מוחזק בה יותר מחברו אם יש לברר טענתם כגון ספינה שהזכרנו כל דאלימ גבר ואם אין לברר הדבר כגון שהיה הדבר מספק מעקרו אם אין דררא דממונא אלא לאחד מהם כגון שני שטרות היוצאים ונכסי לטוביה שודא דדייני ואם אין לברר טענתם ויש דררא דממונא לשניהם אף היא בדין חלוקה שלא בשבועה וכל אלו בששניהם בריא הא בריא ושמא מעמידין אותה ביד הטוען טענת בריא מלבד מה שמוחזק ביד האחד וכבר כללו רוב דינין אלו גאוני ספרד אלא שלא חלקו בממון שבא ליד שלישי בין ודאי איכא רמאי לזולתו וכבר ביארנו זו בראשון של מציעא:

יד רמ"ה מסכת בבא בתרא דף לה עמוד א

(ג) ומאי שנא מהא דתנן המחליף פרה בחמור וילדה וכן המוכר שפחתו וילדה זה אומר עד שלא מכרתי וזה אומר משלקחתי יחלוקו. ואפילו רבנן לא פליגי עליה דסומכוס אלא היכא דאיכא לאוקמה בחזקה דמארה קמא, אבל היכא דלית ליה חזקה לחד מינייהו טפי מחבריה מודו. ומפרכינן הכי השתא התם להאי אית ליה דררא דממונא ולהאי אית ליה דררא דממונא הכא אי דמר לא דמר ואי דמר לא דמר. כלומר התם כיון דאית ליה לכל חד מינייהו עיקר ממון בהאי ולד, דהאי פרה והאי שפחה דאתא מיניה האי ולד מעיקרא הויא דמוכר והשתא הויא דלוקח. וכל חד מינייהו קטעין פרתי ושפחתי ברשותי ילדה, איכא למימר דליכא רמאי. דהא בשמא ושמא עסקינן כדקתני סתם בהדיא וכל חד מינייהו סבר שמא ברשותי ילדה, הלכך דינא הוא דפלגי להו. אבל הכא כיון דזה אומר של אבותי ולא של אבותיך וזה אומר של אבותי ולא של אבותיך, אי דמר לא דמר ואי דמר לא דמר וודאי חד מינייהו רמאה הוא. ואי פלגינן לה ביניהו אשתכח דקא מרויחינן ליה לרמאי בידימ. הלכך לא מזדקינן להו אלא שבקינן להו כל דאלימ גבר. א"נ התם כיון דאית להו דררא דממונא בגוה לתרווייהו, דינא הוא דמזדקינן להו בחלוקה, דכל פלגא ופלגא כי יהיבין ליה לחד מיניהו לאו בכדי יהיבין ליה אלא מכח דררא דממונא דאית ליה בגויה הוא דיהיבין ליה. אבל הכא אי אית ליה דררא דממונא בגוה למר לית ליה דררא דממונא למר ואי דררא דממונא דמר לא דמר. ואי פלגינן לה ביניהו אשתכח דהווא דהווא כולה דידיה קא מפקינן מיניה פלגא בכדי בידימ בלא ראייה כלל. הלכך שבקינן להו כל דאלימ גבר.

רש"י מסכת בבא מציעא דף ב עמוד ב ד"ה דררא דממונא

דררא דממונא - חסרון ממון, שאם יפרע זה שלא כדין הוי חסרון ממון, ואם נפטרנו שלא כדין נמצא זה חסר ולד פרתו.

תוספות מסכת בבא מציעא דף ב עמוד ב ד"ה היכא דאיכא

היכא דאיכא דררא דממונא - פירוש שבלא טענותיהם יש ספק לב"ד דיש לאחד תביעה על חבירו בלא טענותם כגון בשור שנגח את הפרה (ב"ק דף מו.) ומחליף פרה בחמור אחרי שהספק נולד מעצמו דין הוא שיחלוקו אפילו בלא שבועה.

חדושי הרשב"א מסכת בבא מציעא דף ב עמוד ב

דררא דממונא. פרש"י ז"ל דררא חסרון כיס שאם תחייבנו שלא כדין הרי חסר ממון ואם תפטרנו שלא כדין נמצא זה חסר ולד פרתו, כלומר לאפוקי מציאה דלאו מידי חסר ולאפוקי מקח וממכר דהא מהדר ליה דמי כדאמר' לעיל, ואין פירושו נראה מחזור מדאמר' בפ' חזקת הבתים זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי אמר רב נחמן כל דאלים גבר ואקשינן עליה מהמחליף פרה בחמור וילדה זה אומר ברשותי ילדה וכו' ומתרץ לה התם איכא דררא דממונא למר ולמר כלומר בההיא דהמחליף פרה אבל הכא כלומר בדרב נחמן ליכא דררא דממונא דאי דמר לא דמר ואי דמר לא דמר, ואי כפירושו של רש"י ז"ל בההיא דזה אומר של אבותי ג"כ אית ביה חסרון כיס שאם יתקפו מי שאינה של אבותיו למי שהיא של אבותיו נמצא חסר שדהו. ורבינו חננאל ורבינו שמואל ז"ל פירשו דררא דממונא עיקר ממון פי' שהיה לו בה עיקר תביעה וחזקה בלא מחלוקת כגון ההיא דמחליף פרה בחמור דמוכר יש לו חזקה גמורה דשלו היתה קודם חליפין ושלו הוא תובע ולוקח נמי שלו היא עכשיו בלא מחלוקת ושלו הוא תובע, אבל בארעא דרב נחמן ליכא לחד מינייהו חזקה גמורה בלא מחלוקת, ובזו דשור שנגח את הפרה ג"כ יש לכל אחד עיקר תביעה וחזקה, בעל השור מוחזק בשורו ובעל הפרה דמוחזק בולד חי והרי שחוט לפניך, משא"כ במציאה ובמקח וממכר, ובתרגום ירושלמי מידי תבקשנה מן ידי תדריניה, ומיהו הא דאמרינן הכא ולא ק"ו הוא משמע לכאורה טפי כפי' רש"י ז"ל דה"ק ומה התם דודאי חד מינייהו מפסיד דע"כ כוליה דחד מינייהו הוא וכשאתה חולקו ביניהם אתה מפסיד ודאי ממון לאחד מהם ואפ"ה אמר סומכוס יחלוקו הכא דאפשר דחלוקתם כדין דדלמא דתרוייהו היא לא כ"ש. ע"כ נ"ל דהכי פי' דררא דממונא הפסד ממון והתם פי' עיקר תביעת ממון ולשון אחד הוא המתחלק לשני עניינים, ויש לנו כזה הרבה בתלמוד.

רי"ף מסכת כתובות דף מה עמוד ב

ומסתייע נמי האי סברא מהא דגרסינן פרק חזקת הבתים [בבא - בתרא ל"ד ע"ב] זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי אמר רב נחמן כל דאלים גבר ואקשינן ומאי שנא משני שטרות היוצאין ביום אחד דרב אמר חולקין ושמואל אמר שודא דדייני ושנין התם ליכא למיקם עלה דמילתא הכא איכא למיקם עלה דמילתא והדרין ואקשינן ומאי שנא מהא דתנן המחליף פרה בחמור וילדה וכן המוכר שפחתו וילדה זה אומר עד שלא מכרתי ילדה וזה אומר משלקחתי ילדה יחלוקו ושנין התם איכא דררא דממונא למר ואיכא דררא דממונא למר הכא אי דמר לאו דמר ואי דמר לאו דמר מדקא משנין הכא דאיכא דררא דממונא למר ואיכא דררא דממונא למר ולא משנין א הכי בשני שטרות היוצאין ביום אחד אל א קא משנין בה דליכא למיקם עלה דמילתא שמעינן דשני שטרות היוצאין ביום אחד דאמר שמואל שודא דדייני ליכא דררא דממונא למר ודררא דממונא למר אלא אי דמר לאו דמר ואי דמר לאו דמר כעין זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי דליכא דררא דממונא למר ודררא דממונא למר ומש"ה משנין בה בליכא למיקם עלה דמילתא ולא משנין באיכא דררא דממונא למר הרי איפשיט לך דשני שטרות היוצאין ביום אחד דדיינין בהו שודא דדייני ליתא בשטרי הודאות והלואות אלא בשטרי קרקעות בלחוד דאי איתא בשטרי הודאות והלואות הא איכא דררא דממונא למר ודררא דממונא למר